

УДК 37:001.12/18

©Друганова О. М., Білик В. М., Золотухіна С. Т., 2023

<https://orcid.org/0000-0002-5985-8293>

<https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>

<https://orcid.org/0000-0002-3535-5974>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.04>

*Друганова О. М.,
Білик В. М.,
Золотухіна С. Т.*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК АКТУАЛЬНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті звернуто увагу на проблему підготовки майбутніх учителів до організації дозвілєвих заходів. У сучасному суспільстві останнім часом підвищується увага до проведення вільного часу особливо учнівської молоді; активізується пошук інституцій, здатних задовольнити потреби у дозвіллі, а також збільшується попит на людей, здатних організувати дозвілля для дітей і дорослих.

Метою статті автори вбачають аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвільної діяльності у процесі вивчення дисципліни «Провайдинг освітніх технологій» (Педагогіка дозвілля).

У статті досліджено стан наукової розробки проблеми, розкрито низку питань, які були порушені просвітниками, вченими в різні часи. Наголошено, що проблема підготовки фахівців із різних сфер – соціальної, педагогічної тощо до організації вільного часу дорослого населення, а особливо дітей та підлітків, завжди знаходилася в полі зору передової громадськості. Висвітлено досвід Харківського товариства поширення в народі грамотності, діяльність якого припадає на період кінця XIX – початку XX століття. Ця і подібні їй організації, ініціювали проведення з'їздів, конференцій, відкриття курсів з позашкільної освіти, брали безпосередню участь у створенні різних майданчиків і осередків для людей різного віку, у тому числі для дітей і юнацтва.

Задля вирішення поставлених завдань було використано такі методи дослідження, як: аналіз психологічної та педагогічної літератури з метою визначення поняття «дозвілля» у педагогіці; узагальнення набутого досвіду викладання, порівняння набутих результатів із висновками інших науковців, що надало змогу визначити авторський внесок у дослідження проблеми підготовки вчителів до організації дозвілля учнівської молоді.

Автори розкривають роль дисципліни педагогічного циклу (Педагогіка дозвілля) у формуванні у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гнучких навичок: креативного мислення відповідно до проблематики

дозвілля, генерування ідей щодо організації групових та масових дозвіллевих заходів, лідерських якостей – розвинених комунікативних навичок, уміння спілкуватися та працювати в команді, брати на себе відповідальність за прийняте рішення тощо.

У дослідженні авторами презентовано досвід проведення лекційних і семінарських занять під час яких студенти знайомляться з основними поняттями педагогіки дозвілля, інститутами дозвіллевої сфери, які мають достатньо розвинену структуру, як за кордоном, так і в Україні, з особливостями організації, етапами організації, планування й проведення заходів зі сфери дозвілля.

Ключові слова: педагогіка дозвілля, підготовка учителів, організація дозвіллевої діяльності.

Druhanova O. M., Bilyk V. M., Zolotukhina S. T. Future Teachers' Training for Organising and Conducting Leisure Activities as a Relevant Scientific and Pedagogical Problem. The article focuses on the problem of training future teachers to organize leisure activities. In modern society, attention to leisure activities, especially for students, has recently increased; the search for institutions capable of meeting leisure needs is intensifying, and the demand for people capable of organizing leisure activities for children and adults is also increasing.

The article aims to analyze the problem of preparing future teachers to organize cultural and leisure activities while studying the discipline «Educational Technology Delivery» (Leisure Pedagogy).

The article examines the scientific development of the problem and reveals several issues raised by educators and scientists at different times. It is emphasized that the problem of training specialists from various fields - social, pedagogical, etc. to organize the leisure time of the adult population, especially children and adolescents, has always been in the vision of the advanced public. The article highlights the experience of the Kharkiv Society for the Dissemination of Literacy among the People, whose activities took place in the late nineteenth and early twentieth centuries. These organizations initiated congresses, conferences, and the opening of out-of-school education courses. They were directly involved in creating various platforms and centers for people of all ages, including children and youth.

To solve the tasks, such research methods were used as an analysis of psychological and pedagogical literature to define the concept of leisure in pedagogy, generalization of the teaching experience gained, and comparison of the results with the findings of other scholars, which allowed the author to determine the author's contribution to the study of the problem of preparing teachers for organizing leisure activities for students.

The authors reveal the role of the discipline of the pedagogical cycle (Pedagogy of Leisure) in the formation of flexible skills in the first (bachelor's) level of higher education: creative thinking, generating ideas for organizing group and mass leisure activities, leadership qualities - developed communication skills, the ability to communicate and work in a team, take responsibility for the decision, etc.

In the study, the authors present the experience of conducting lectures and seminars during which students get acquainted with the basic concepts of leisure pedagogy. These leisure institutions have a sufficiently developed structure, both abroad and in Ukraine, with the peculiarities of organization, stages of organization, planning, and conducting leisure activities.

Keywords: *leisure pedagogy, teacher training, organisation of leisure activities*

Вступ. Важливим показником духовного та інтелектуального потенціалу будь-якого суспільства, як відомо, є наявність у людини вільного часу, що дозволяє їй (людині – О. Д., В. Б., С. З.) «більш повно розкрити себе, піднятися до найбільш повного виявлення та адекватної реалізації своїх позитивних здібностей в особистісному та соціальному плані» (Flegontova, 2007). Зауважимо, що дозвілля у педагогіці розглядається як «засіб організації діяльності, репродукування і створення духовних цінностей» (Machulina, 2017); як спосіб «реалізації інтересів особи пов'язаних з рекреацією, саморозвитком, самореалізацією, спілкуванням, оздоровленням тощо» (Hayduk, 2020).

«Особистісно-розвиваючий та соціалізуючий потенціал» вільного часу (Flegontova, 2007), як свідчить проведене дослідження, певною мірою залежить від уміння особистості правильно його використовувати, стану сформованості в людини «усвідомлених потреб щодо змісту та форм культурного дозвілля», рівня її культури в цілому. Особливої актуальності зазначена проблема набуває в молодого покоління – у дітей, підлітків і юнаків, які активно шукають своє місце у сучасному світі, перевіряють свій потенціал, визначаються з подальшим професійним вибором тощо. На формування особистості молодої людини, як відомо, активно впливають різноманітні соціальні інститути – родина, школа, різні організації, ЗМІ тощо. Важливий вплив на розвиток молоді здійснює і дозвілля, яке є невід'ємною складовою життя сучасного покоління.

Розв'язання зазначеного завдання певною мірою залежить від стану готовності вчителів, соціальних педагогів, інших фахівців, в коло професійних обов'язків яких входить організація вільного часу.

Установлено, що порушена нами проблема була й залишається в полі зору українських і зарубіжних учених. У переліку питань, що були вже порушені науковцями варто назвати такі, як-от:

- системне дослідження проблем дозвілля як соціального феномена, його джерел і функцій (Н. Флегонтова, Н. Цимбалюк та ін.);
- вивчення напрямів і змісту організації соціокультурної роботи за кордоном (В. Шабунін та ін.);

- дослідження трансформаційних процесів і перспектив розвитку культури дозвілля у суспільстві ризику, взаємозв'язку та взаємовпливу суспільства розваг (О. Бойко та ін.);

- історико-педагогічний аспект становлення та розвитку громадських та приватних ініціатив в сфері освіти (О. Друганова, С. Золотухіна та ін.)

- вивчення організації літнього відпочинку (І. Клід, М. Женчук та ін.) тощо.

Мета статті – проаналізувати проблему підготовки майбутніх учителів до організації культурно-дозвільної діяльності через формування в студентів закладів вищої педагогічної освіти знань, умінь, інших компетентностей, важливих і необхідних для реалізації поставленого завдання.

Методи дослідження. У роботі над проблемою використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація), що дало змогу з'ясувати ступінь дослідженості теми, дослідити її актуальність у різні часи, визначити зміст, форми, методи підготовки майбутніх педагогів із організації й проведення дозвільної діяльності.

Результати. Ознакою освітнього простору незалежної України, як свідчить проведений науковий аналіз, стала зацікавленість із боку держави й різних освітніх установ й організацій до проблеми позашкільної освіти загалом й організації дозвілля зокрема. Про це свідчить низка заходів, що були ініційовані як державою, так і закладами вищої, а саме педагогічної, освіти. Серед них:

- оголошення 2013 р. «Роком дитячої творчості», згідно зі Наказом Президента України «Про проведення у 2013 році в Україні «Року дитячої творчості» від 28.12.2012 р. № 756/2012;

- відкриття спеціальних кафедр, що відповідають за підготовку спеціалістів для позашкільних навчальних закладів. Так, 24 грудня 2012 р. у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова була відкрита перша в Україні кафедра позашкільної освіти;

- проведення спільних зустрічей фахівців, предметом діяльності яких є сфера дозвілля. Наприклад, 7 лютого 2023 р. кафедрою мистецтвознавства і позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка було організовано і проведено в онлайн-форматі І обласний форум «Простір сучасної позашкільної освіти»;

- упровадження в підготовку майбутніх учителів, соціальних педагогів тощо програм, що спрямовані на формування в здобувачів компетентностей, що забезпечують готовність і здатність до організації ефективного, безпечного проведення вільного часу. Так, у 2019 році в Київському університеті імені

Бориса Грінченка було затверджено навчальну програму «Соціальна робота у сфері дозвілля», розробник якої М. В. Репка.

Метою програми стало ознайомлення здобувачів із «теоретичними основами організації та проведення соціально-педагогічної роботи в сфері дозвілля; їхня підготовка до організації, проектування та проведення дозвілєвої роботи з різними категоріями населення. А також набуття практичних умінь та навичок організації дозвілля в різних закладах культурно-дозвілєвої сфери (Репка, 2019).

Зазначимо, що проблема підготовки фахівців із різних сфер у тому числі й педагогічної до організації вільного часу як дорослого населення, так і дітей та підлітків, завжди перебувала в полі зору передової громадськості. Так, суттєву роль у розробці програм «розумного» проведення вільного часу, безпосереднього створення різних майданчиків і осередків для людей різного віку, у тому числі й дітей і підлітків, відігравали різні Товариства, що масово створювалися наприкінці XIX – на початку XX століття. Зауважимо, що першим в Україні та найбільш значущим за своєю діяльністю, як свідчать дані дослідження О. Друганової (Druhanova, 2008) стало Харківське товариство поширення в народі грамотності. За визначенням С. Миропольського, такі товариства – «... живе явище, місцевий центр, біля якого групувалися інтелектуальні сили, а саме все живе, мисляче, розумне, яке розуміє потреби часу, потреби народу та поділяє симпатії до всього доброго й корисного» (Druhanova, 2008).

Із метою обміну накопиченим досвідом, напрацювання спільного рішення щодо розв'язання актуальних задач організації просвітництва серед населення, поширення освіти, проведення «розумних розваг» тощо товариства, передові професори, вчені виступали з ініціативою проведення різноманітних з'їздів, засідань, читання публічних лекцій тощо (Druhanova, 2017). Зазначимо, що у переліку чинників, що зумовили необхідність широкого обговорення й спільного прийняття рішень у розв'язанні названих вище питань, було названо брак осіб, які мають спеціальну підготовку як в галузі позашкільної освіти взагалі, так і в сфері розумних розваг зокрема.

Установлено, що в 1915 році Товариством було ініційовано з'їзд, на якому було розроблено й прийнято широку програму з культурно-просвітницької роботи серед населення. Учасники з'їзду закликали всі просвітницькі організації та «живі сили» країни якнайшвидше долучитися до виконання розробленої програми. Резолюцією учасників з'їзду було прийнято рішення про необхідність організації земствами, містами, відповідними просвітницькими товариствами спеціальних курсів з питань позашкільної просвітницької роботи та організації «розумних» розваг. Наголосимо, що

відсутність спеціальної підготовки було визнано «першочерговою» і «невідкладною» проблемою, від розв'язання якої залежить як кількісний розвиток справи позашкільної освіти, так й якісне покращення справи в цілому.

На основі аналізу «Доповіді загальному зібранню Харківського товариства поширення грамотності про необхідність організації товариством літніх курсів із позашкільної освіти» (далі «доповідь» – О. Д.), нами було виділено й проаналізовано основні питання, що були порушені товариством з метою підготовки спеціальних курсів, де б готували до просвітницької роботи із населенням. Наведемо далі проєкт організації курсів з позашкільної освіти. Зауважимо, що при розробці проєкту, його авторами було ретельно вивчено досвід функціонування курсів із хорового співу, що були ініційовано Товариством, а також узагальнено досвід функціонування літніх курсів із позашкільної освіти, що були проведені в інших містах.

Контингент слухачів: приймалися особи обох статей, які безпосередньо працювали в установах позашкільної освіти, організованих в Харківській губернії, або бажаючих долучитися до таких заходів. Розраховувалися курси приблизно на 150 – 200 осіб, яких попереджали щодо важливості мати загальноосвітню підготовку. Спеціальних вимог до кандидатів літніх курсів не висувалося. Зауважимо, що курси були організовані для мешканців міста, бажаючі з інших міст мали можливість долучитися лише за наявності вільних місць.

Тривалість курсів. За попередньою оцінкою терміну тривалості інших літніх курсів, що були вже проведені в різних містах, було запропоновано термін, обсягом 1 місяць, або 24 робочі дні.

Програма курсів. Передусім слухачам пропонувалося детально ознайомитися з формами позашкільної освіти, які вже мали широке поширення. Серед них: народні бібліотеки, народні будинки, хори, оркестри тощо. Щодо останніх форм, – то передбачалося, що поглиблено питання організації зазначених форм більш доцільно буде обговорювати на спеціально призначених для цього курсах.

З огляду на те, що контингент, із яким в подальшому працювали фахівці з дошкільного виховання – це не тільки дорослі, а й діти різного віку, передбачалося, що за програмою курсів належне місце буде відведено дитячій літературі, іграм, бібліотеці тощо.

Значне місце в розробленому проєкті літніх курсів було відведено практичним заняттям. Так, із метою якісної підготовки до виконання своїх функціональних обов'язків, покращення якості підготовки фахівців із позашкільної освіти, було заплановано: запрошення керівників різних діючих установ позашкільної освіти; організацію виставок, на яких буде представлено

наявну література з позашкільної освіти, наочні матеріали, матеріали з дитячого театру, кінематографу тощо. Організаторами літніх курсів передбачалося також запрошення лекторів – фахівців із заздалегідь визначених актуальних тем і питань позашкільної освіти; організація та проведення екскурсій – в бібліотеки, музеї, Народні будинки тощо.

Установлено, що за проєктом організації літніх курсів усіх слухачів пропонувалося поділити на 4 – 5 груп, які б вчилися за таким розкладом: щоденно повинно було читатися по 4 лекції. Усього весь курс навчання передбачав 96 годин лекційних занять. Основна тематика яких була такою: 1) загальний курс позашкільної освіти; 2) бібліотечна справа: (бібліотекознавство, бібліографія, дитяча література (26 годин)); 3) народне читання й лекції (розповіді для дітей. Виразне читання. «Казковий ліхтар». Кінематограф); 4) народний театр (16 годин); 5) недільні школи й курси для дорослих, додаткові школи для підлітків (12 годин); 6) музейна справа (4 години); 7) заняття з дітьми дошкільного віку: ясла, дитячі майданчики, дитячі ігри (8 годин).

Варто зазначити, що тематика лекційного курсу могла бути зміненою, або доповненою. Було також запропоновано можливість читання лекцій декількома лекторами із виділенням окремих тем. На практичні заняття, як свідчить аналіз програми розроблених літніх курсів, відводилися вечірні години. Їх тривалість охоплювала від 6 годин щодня, що в сумі складало 100 – 120 практичних вечірніх годин.

Отже, проведене дослідження свідчить, що проблема організації вільного часу населення різних вікових груп завжди була предметом уваги передових просвітницьких сил країни. З метою підготовки фахівців, які б допомагали з користю провести вільні години як дорослому, так і дитячому населенню, різноманітними товариствами було ініційовано проведення різних курсів, а також періодичних зустрічей з метою обміну накопиченого досвіду.

Як вже вище зазначалося, традиції підготовки різних фахівців до організації сфери дозвілля були продовжені й у наступні роки. Зазначимо, що в 2023 – 2024 році, в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди було ініційовано відкриття нової спеціальності з підготовки фахівців зі спеціальності «Позашкільна освіта». Цю програму було розроблено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Для здобувачів же першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що вчаться на всіх факультетах Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди у межах дисципліни «Провайдинг освітніх технологій» з 2021 – 2022 навчальних років пропонується для вивчення модуль «Педагогіка дозвілля».

Зауважимо, що основу змісту підготовки сучасних вчителів до педагогічної організації культурного дозвілля школярів складали такі підходи, як-от: диференційованого та особистісного підходу у плануванні, організації та проведенні культурно-дозвіллевих заходів; діяльнісний; ресурсний; дослідницький тощо. Упродовж лекційних і семінарських занять студенти вивчають загальну структуру організації дозвіллевої діяльності, знайомляться з особливостями організації і проведення заходів дозвілля, з етапами планування й проведення дозвіллевої роботи – укладанням плану-проспекту дозвіллевого заходу, розробки сценарію, рекламних буклетів, розподілу доручень тощо.

Лекції, що відбуваються дистанційно, побудовані викладачами кафедри у формі зворотнього зв'язку. Студенти під час лекційних занять активно залучаються до обговорення питань: «Що таке вільний час?», «Скільки вільного часу у вашому житті ви витрачаєте на дозвілля?», «Які інститути дозвілля ви знаєте» тощо; діляться творчими знахідками, сімейними традиціями щодо організації вільного часу; власним досвідом організації дозвіллевих заходів.

Так, на лекції «Основні інститути дозвіллевої сфери» здобувачі охоче повідомляють інформацію про музеї, бібліотеки, парки, які їм цікаві; згадують й аналізують свій досвід роботи у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку під час канікул (факультет іноземної філології, 2 курс), демонструють цікаві форми організації дозвілля з дітьми різного віку.

Підвищенню пізнавального інтересу й активності здобувачів сприяють завдання самостійної роботи, питання, що обговорюються на семінарських заняттях, згідно з якими здобувачі готують різноманітні віртуальні екскурсії і подорожі різними містами як України, так і зарубіжних країн; музеями, виставками тощо. Програмою дисципліни передбачено також формування у здобувачів уміння створювати різні експозиції музею, наприклад, «Музей мого міста» «Музей рідного університету», «Сімейний музей». Виконана й презентована студентами робота демонструє їхню готовність до проведення масових, групових та індивідуальних заходів, що знайомлять з особливостями підготовки віртуальних екскурсій, з традиціями сімейного дозвілля, з різними формами й форматами проведення дозвіллевих заходів, як-то челенджі, дворові витівки, вечорниці, майстер-класи тощо.

Під час проведення семінарських занять студенти вчаться створювати анкети, проводити опитування, тестування з метою визначення інтересів дітей, батьків та інших учасників сфери дозвілля. Як показує досвід викладання дисципліни, студенти усвідомлюють, що спостереження, опитування різного характеру, дозволяють педагогу-організатору дозвілля визначити старт для навчального року, вивчити зміни і способи урізноманітнення «дозвіллевих

інтересів» учнів протягом року, з'ясувати похибки, побачити результати вже проведеної дозвілєвої діяльності.

Такі завдання дають можливість вчасно виявити актуальні, ситуаційні або трендові дозвілєві «бренди» учнівської молоді, організувати дозвілля для дітей і підлітків різної вікової категорії. Наприклад, упродовж семінарського заняття на тему «Методика організації дозвілєвих заходів» здобувачі знайомляться з особливостями організаційного, основного та завершального періодів дозвілєвого проєкту. Студенти вчаться підбирати доцільну тематику, обирати відповідний формат дозвілєвих заходів, розробляти для них програми та сценарії.

Так, під час виконання вправи «Дворові витівки», яка проводиться у малих групах (3 – 5 здобувачів), студенти обговорюють алгоритм конструювання дозвілєвого заходу: визначають тему та формат дозвілєвого заходу (спектакль, фестиваль, концерт, змагання, конкурс, квест, брейнстормінг тощо), сюжет заходу (від початку до фіналу, основні етапи, зав'язок, кульмінація, кінцівка); розробляють детальний план, партитуру події з можливістю імпровізації; розподіляють ролі учасників та функціональні обов'язки, обдумують за допомогою мозкового штурму оформлення заходу (антураж, тематичні виставки, костюми, емблеми тощо). На заняттях відбувається напрацювання навичок організації і проведення культурно-просвітницької, ігрової, оздоровчо-розважальної діяльності з дітьми в літні канікули – ігри, квести, квізи тощо.

Зауважимо, що у процесі проведення навчальних занять велика увага приділяється формуванню у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти гнучких навичок, таких як-от: вміння креативно мислити відповідно до проблематики дозвілля, генерувати ідеї, бути лідерами – бути рішучими в ініціюванні та впровадженні нових стратегій. Студенти демонструють володіння елементами грамотності – базової, медійної, цифрової, соціально-правової, культурно-дозвілєвої.

Досвід викладачів кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди дозволяє стверджувати, що застосування під час проведення навчальних занять інтерактивних методів таких, як-от ділові ігри, практичні кейси тощо, в яких, завдяки створенню ситуацій, наближених до реальних, у студентів «...розвивається творче мислення, удосконалюються навички спілкування, формується здатність контролювати емоції, швидко реагувати на події тощо» (Bilyk & Yallina, 2023).

Здобувачі вчаться «...знаходити найбільш раціональні рішення ..., чітко формулювати й презентувати власну позицію, вносити доповнення, дискутувати тощо», а також «диференційовано й точно аналізувати усі умови,

перевіряти гіпотези щодо факторів, що зумовлюють ситуацію; ... виділяти важливі або другорядні аспекти проблеми, науково пояснювати поведінку учасників ситуації, що склалася; перевіряти ефективність знайдених варіантів рішень тощо» (Druhanova & Martunenko, 2019).

Обговорення. Підтверджено, що в основі організації навчальних занять з дисциплін, що готують сучасну молодь до організації дозвілєвої діяльності, мають бути особистісно-орієнтований, діяльнісний, дослідницький та інші підходи, що створюють необхідні умови для навчання, вчать творчо мислити, впевнено висловлювати свої думки, відстоювати погляди, знаходити нестандартні рішення у невизначених ситуаціях. Навчальні заняття, проведені на інтерактивній основі, творчі, практико-орієнтовані завдання до семінарських занять й з самостійної роботи, сприяють формуванню у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти важливих професійно-педагогічних компетентностей, таких як-от: організаторські, управлінські комунікативні тощо, допомагають розвинути творчі здібності, що необхідні при роботі з учнівською молоддю.

Висновки. Отже, проведений науковий пошук дозволяє зробити такі висновки: по-перше, проблема підготовки фахівців, зокрема педагогів, до організації дозвілля була й залишається актуальною науково-практичною проблемою. По-друге, українськими закладами вищої освіти накопичено значний досвід з підготовки фахівців зі сфери дозвілля. По-третє, особистісно-орієнтований, дослідницький та інші підходи до організації лекційних і семінарських занять, до розробки завдань самостійної роботи допомагають студентам відчувати атмосферу дозвілєвого заходу, ознайомитися з роботою щодо укладання програм, розробки сценаріїв дозвілєвих заходів, етапами їх реалізації на практиці; забезпечують оволодіння здатністю до організації індивідуальної, групової, масової культурно-дозвілєвої діяльності учнів.

ЛІТЕРАТУРА:

- Білик В. М. Яліна В. Л. Досвід використання інтерактивних методів навчання для формування soft skills у майбутніх учителів. *Роль соціального та емоційного інтелекту як найважливіших soft-skills XXI століття в освітньому процесі*: матеріали всеукр. наук.-педаг. підвищення кваліфікації, 6 березня – 16 квітня 2023. Одеса. С.45-48.
- Бойко О. П. Культура дозвілля у суспільстві ризику [Текст] : Монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 285 с.
- Гайдук О. С. Організація культурно-дозвілєвої діяльності молоді. Методичні рекомендації. Ужгород. 2020. 15 с.
- Друганова О. М. Приватна ініціатива в освіті України (історико-педагогічний аспект) [Текст]: Монографія. Х. ДИВО, 2008. 556 с.
- Друганова О. М. Вплив громадсько-приватної ініціативи Харківських науковців на розвиток університетської освіти у XIX – на початку XX століття. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів: Вид-во Львівського нац. ун-ту імені І. Франка. Вип. 32, 2017. С. 162 – 172

- Друганова О. М., Мартиненко І. І. Кейс-технологія як ефективний спосіб підготовки сучасного викладача вищої школи. *Теорія та методика навчання та виховання*, 2019, вип. 46. С. 52
- Клід І. Цікаве й корисне дозвілля. *Організація літнього відпочинку*: [посібник]. Підручники і посібники, 2011. 64 с.
- Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія вільного часу та дозвілля» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 054 «Соціологія» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» Укл.: Мачуліна І. І. Кам'янське, ДДТУ, 2017 р. 68 с.
- Паскаль О. В. Система культурно-дозвілдової роботи : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 146 с.
- Репка М. В. *Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна робота у сфері дозвілля», 2019. Режим доступу: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29763/>.*
- Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів: Навчально-методичний посібник. К.: Освіта України, 2007. 144 с.
- Шабуніна В. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціокультурна робота за рубежом» для студентів III курсу денної форми навчання зі спеціальності 028 – «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітнього ступеня «бакалавр». С. 9 – 10. Режим доступу: http://document.kdu.edu.ua/metod/2019_1485.pdf

REFERENCES:

- Bilyk, V. M. & Yallina, V. L. (2023) Dosvid vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia dlia formuvannia soft skills u maibutnikh uchyteliv. [The experience of using interactive teaching methods for the formation of soft skills in future teachers]. *Rol sotsialnoho ta emotsiinoho intelektu yak naivazhlyvishykh soft-skills XXI stolittia v osvithnomu protsesi: materialy vseukr. nauk.-pedah. pidvyshchennia kvalifikatsii*, 6 bereznia – 16 kvitnia 2023. Odesa. S. 45-48. (in Ukrainian).
- Boiko, O. P. (2011) *Kultura dozvillia u suspilstvi ryzyku* [Leisure culture in a risk society]. [Tekst] : Monohrafiia. Sumy : DVNZ «UABS NBU», 285 s. (in Ukrainian).
- Haiduk, O. S. (2020) *Orhanizatsiia kulturno-dozvillievoi diialnosti molodi*. [Organization of cultural and leisure activities of youth]. *Metodychni rekomendatsii*. Uzhhorod. 15 s. (in Ukrainian).
- Druhanova, O. M. (2008) *Pryvatna initsiatyva v osviti Ukrainy (istoryko-pedahohichnyi aspekt)* [Private initiative in the education of Ukraine (historical and pedagogical aspect)]. [Tekst]: Monohrafiia. Kh. DYVO. 556 s. (in Ukrainian)
- Druhanova, O. M. (2017) *Vplyv hromadsko-pryvatnoi initsiatyvy Kharkivskykh naukotsiv na rozvytok universytetskoï osvity u XIX – na pochatku XX stolittia*. [The influence of the public-private initiative of Kharkiv scientists on the development of university education in the 19th and early 20th centuries]. *Visnyk Lvivskoho universytet. Seriia pedahohichna*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho nats. un-tu imeni I. Franka. Vyp. 32. S. 162 – 172 (in Ukrainian).
- Druhanova, O. M. & Martynenko, I. I. (2019) *Keis-tekhnohiiia yak efektyvnyi sposib pidhotovky suchasnoho vykladacha vyshchoi shkoly*. [Case technology as an effective method of training a modern teacher of a higher school]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*, Vyp. 46. S. 52 (in Ukrainian).
- Klid, I. (2011). *Tsikave y korysne dozvillia*. [Interesting and useful pastime]. *Orhanizatsiia litnoho vidpochynku*: [posibnyk]. Pidruchnyky i posibnyky. 64 s. (in Ukrainian).
- Konspekt lektsii z dystsypliny «Sotsiolohiia vilnoho chasu ta dozvillia» [Synopsis of lectures on the discipline "Sociology of free time and leisure"]. (2017) dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity druhoho (mahisterskoho) rivnia zi spetsialnosti 054 «Sotsiolohiia» za osvitno-profesiinoiu prohramoiu «Sotsiolohiia» Ukl.: Machulina I. I. Kamianske, DDTU, 68 s. (in Ukrainian).
- Paskal, O. V. (2022) *Systema kulturno-dozvillievoi roboty* [System of cultural and leisure work]: navch. posib. 2-he vyd., pererob. ta dop. Odesa : Universytet Ushynskoho. 146 s. (in Ukrainian).

- Repka, M. V. (2019) Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Sotsialna robota u sferi dozvillia». [Work program of the study discipline "Social work in the field of leisure"]. Rezhym dostupu: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29763/>. (in Ukrainian).
- Flehontova, N. M. (2007) Pedahohichna orhanizatsiia kulturnoho dozvillia shkoliariv [Pedagogical organization of schoolchildren's cultural leisure]: Navchalno-metodychnyi posibnyk. K.: Osvita Ukrainy. 144 s. (in Ukrainian).
- Shabunina, V. V. (n. d.) Konspekt lektzii z navchalnoi dystsypliny «Sotsiokulturna robota za rubezhem» [Synopsis of lectures on the educational discipline "Socio-cultural work abroad"] dlia studentiv III kursu dennoi formy navchannia zi spetsialnosti 028 – «Menedzhment sotsiokulturnoi diialnosti» osvithnoho stupenia «bakalavr». S. 9 – 10. Rezhym dostupu: http://document.kdu.edu.ua/metod/2019_1485.pdf (in Ukrainian).
-

Інформація про авторів:

Друганова Олена Миколаївна:

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61166
e-mail: druganova_lena@ukr.net

Білик Вікторія Миколаївна:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61166
e-mail: bilykvita@ukr.net

Золотухіна Світлана Трохимівна:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3535-5974>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна,
e-mail: kaf_pedagogik@ukr.net

Information about the authors:

Druhanova Olena Mykolaivna:

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5985-8293>, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166
e-mail: druganova_lena@ukr.net

Bilyk Viktoriia Mykolaivna:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-6956>, PhD in Pedagogy (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166
e-mail: bilykvita@ukr.net

Zolotukhina Svitlana Trokhymivna:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3535-5974>; Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska Street, 2, Kharkiv, Ukraine, 61166
e-mail: kaf_pedagogik@ukr.net

Цитуйте цю статтю як: Друганова О. М., Блик В. М., Золотухіна С. Т. Підготовка майбутніх педагогів до організації і проведення дозвілєвої діяльності як актуальна науково-педагогічна проблема. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2023. № 55. С. 40-51
DOI: [10.34142/23128046.2023.55.04](https://doi.org/10.34142/23128046.2023.55.04)

Дата надходження статті до редакції: 20.09.2023

Стаття прийнята до друку: 01.10.2023